

Nr 46*Utlåtande i anledning av väckta motioner om utredning angående kraftvärmeverk.*

I de likalydande, till allmänna beredningsutskottet hänvisade motionerna I: 346 av herr *Pettersson, Arne*, och fru *Lundblad* samt II: 412 av herr *Henningsson* hemställs, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om en utredning om kraftvärmeverkens såväl sanitära som samhällsekonomiska och produktionstekniska värde samt om formerna för denna produktionsforms inpassning i den gemensamma energiförsörjningen.

I motionerna framhålles att den ökade urbaniseringen ställer stora krav på samhällsplaneringen i olika avseenden. Ett problem vid tätortsbildningarna som de senaste åren krävt allt större uppmärksamhet är olägenheterna av luftföroreningarna. Den dominerande användningen av allt tjockare eldningsoljor vid uppvärmningen av våra bostäder och arbetslokaler ökar dessa besvärligheter.

Parallellt med behovet av värme växer också behovet av el-energi till dessa industri- och bostadscentra. För att tillgodose dessa behov och för att trygga den s. k. torrårsreserven har landets el-kraftsproducenter under de senaste åren engagerat sig i utbyggnad av värmekraft, huvudsakligen i värmekraftverk, där kondenskraft utvinnes genom att vatten upphettas till ånga som driver en turbin som i sin tur driver generatören. Vid denna driftform går emellertid betydande mängder energi förlorad genom kylning.

Motionärerna framhåller vidare att man i flera av våra större och medelstora städer sedan början av 1950-talet insett sambandet mellan värme- och el-förbrukningen, varför man i dessa städer byggt s. k. kraftvärmeverk. Här tillvaratages den del av ångans värme, som inte via turbinen/generatören kan omformas till el-energi genom att den överföres till hetvatten, som sedan via fjärrvärmeledningar ledes till bostäder och industrier.

Enligt motionärerna är denna process från såväl lokal- som national-ekonomisk synpunkt den fördelaktigaste formen av energiomvandling på orter, där värmen har avnämare inom rimligt avstånd. Det ekonomiska utfallet är dock i hög grad beroende av aggregatens storlek. Motionärerna förmodar att man hittills inte installerat aggregat av sådan storlek att man fått det optimala utfallet av den ekonomiska insatsen. Ett aggregat av den storleksordning som skulle vara den riktiga för att tillgodose värmebehovet på en viss ort producerar betydligt mer el-energi än vad orten har användning för. Överenskommelser om att den ordinarie strömleverantören över-

1 — *Bihang till riksdagens protokoll 1966. 11 saml. Nr 46*

tager detta överskott har enligt motionärerna hittills inte träffats i någon större utsträckning.

Dessa och närliggande problem har enligt motionärerna vuxit till en sådan omfattning att de inte längre kan betraktas som internt kommunala. Alltför stora risker föreligger om man på detta område gör betydande felinvesteringar om man inte kan skapa en samordning, där alla energiförsörjningens olika produktionsförutsättningar likvärdigt prövas. Med tanke på de många olika slag av intressenter som rymmes inom energiförsörjningens område och statens eget organs dominerande ställning torde någon betydande samordning näppeligen komma till stånd utan ett statens initiativ. Även om man i vissa el-kraftkretsar står i beredskap för viss utbyggnad med atomkraften som värmekälla, finns det enligt motionärerna ingen anledning antaga att den konventionella värmekraften spelat ut sin roll.

Motionärerna förmodar att en samordnad planering skulle resultera i att tätorter som i dag anses för små för fjärrvärmeförsörjning skulle kunna erhålla sådan. Därmed skulle än flera orter kunna befrias från de nu så besvärande rökgasproblemen. Samtidigt skulle överskott i el-produktion i en ort kunna komma till användning i en annan ort, där man eljest kanske skulle byggt ett eget kondenskraftverk.

En utredning om samordning bör enligt motionärerna inte förutsätta att varje stad som kan vara en storproducent av el-energi också blir detta från försäljningssynpunkt. Det förefaller betydligt naturligare att de nuvarande organisationerna på detta område får överta el-produktionen, helt eller delvis, under det att städerna får ersättning för den »naturkraft» som »värmefallet» kan sägas utgöra genom riklig tillgång på värme till låg produktionskostnad.

Beträffande motiveringen i övrigt får utskottet hänvisa till motion II: 412.

Utskottet har inhämtat yttrande över motionerna från kommerskollegium, statens vattenfallsverk, Svenska stadsförbundet, Svenska kommunförbundet, industriverkstyrelserna i Stockholm, Malmö och Västerås samt från Svenska värmeverksföreningen.

Härjämte har yttrande inkommit från Svenska elverksföreningen.

Kommerskollegium har vid sitt yttrande fogat ett av kollegium inhämtat yttrande från *Svenska vattenkraftföreningen*, vari bl. a. anförs följande:

Den svenska kraftindustrin kännetecknas av ett omfattande samarbete mellan olika kraftföretag. Detta samarbete består bl. a. i att kraftproduktionen i första hand samordnas regionalt. Den regionala produktionen samordnas i sin tur genom en hela landet omfattande samkörning, som regleras bl. a. genom ingångna samkörningsavtal. Därjämte har det i många fall förekommit att vattenkraftverk uppförts gemensamt av flera delägare för att därigenom få till stånd en med givna förutsättningar i fråga om vattenmängd och fallhöjd tekniskt-ekonomiskt optimal utbyggnad. Under de senaste åren har produktionen i större omfattning än tidigare inriktats på

värme kraftverk. Det samarbete som kännetecknat vattenkraftsepoken har därvid fortsatt och detta gäller såväl utbyggnader av kärnkraftverk som oljekraftverk. Därmed möjliggöres utnyttning av stora aggregat, vilket innebär fördelar såväl i fråga om specifika anläggningskostnader som drifts-ekonomi. Exempel på sådant samarbete utgör de nyligen bildade bolagen Oskarshamnsvverkets Kraftgrupp AB och Karlshamnsvverkets Kraftgrupp AB, av vilka det förra planerar en utbyggnad av ett kärnkraftverk om 400 MW i första etappen och det senare ett oljekraftverk, som i sin första utbyggnad omfattar ca 300 MW. — — —

Vid värme kraftverken uppstår ofta möjlighet till en större elkraftproduktion än vad som lokalt kan förbrukas. Städer och kommuner, som planerar kraftvärmeverk, får därför ett intresse av samarbete med råkraftleverantörerna i avsikt att finna avsättning för elkraftöverskottet. Ett exempel på ett sådant samarbete är att Västerås stad gått samman med fyra mellan-svenska industri- och kraftföretag genom bildande av AB Aroskraft för att gemensamt uppföra ett kraftvärmeverk. Aggregatstorleken blir där 200 MW, vilket får betecknas som en för kraftvärmeverk stor enhet. På motsvarande sätt diskuteras samarbete i kraftvärmefrågan mellan Sydsvenska Kraft AB och vissa städer inom detta företags verksamhetsområde. Även i Örebro har kontakt tagits mellan staden och råkraftleverantören i området, Gullspångs Kraft AB, i avsikt att genom ett samarbete få fram optimala tidpunkten för utbyggnaden av nästa aggregat i stadens kraftvärmeverk.

Samarbete har således redan inletts mellan flera av föreningens representerade kraftföretag och intressenter i kraftvärmeverk. Enligt föreningens bedömning kommer ett sådant samarbete i fortsättningen att äga rum i alla de fall då nya aggregat planeras i befintliga kraftvärmeverk eller då helt nya kraftvärmeverk blir aktuella. Förutsättningarna för utbyggnad av kraftvärmeverk skiftar från fall till fall beroende på möjligheterna att finna avsättning för den producerade värmen ävensom på möjligheterna att komplettera kraftvärmeverket med anläggningar för kondenskraftalstring, varigenom elproduktionen kan varieras oberoende av värmeleveransen. Samarbetet ordnas därför bäst lokalt mellan kraftvärmeverket och det kraftföretag, som är råkraftleverantör i området.

Av vad ovan anförts framgår att motionärernas syften i fråga om kraftvärmeverkens samhällsekonomiska och produktionstekniska värde samt deras inpassning i den gemensamma energiförsörjningen torde komma att tillgodoses redan genom befintligt samarbete inom kraftindustrin. Någon utredning härom synes sålunda icke vara erforderlig. Beträffande de sanitära verkningarna av sådana kraftverk pågår utredning i annat sammanhang.

Kommerskollegium anför för egen del:

Obestriddigen finns det många platser i vårt land där betingelserna för byggandet av kraftvärmeverk är gynnsamma och där den kombinerade värme- och elkraftproduktionen utgör en god lösning av energiförsörjningen. Detta framgår bl. a. av att åtskilliga städer byggt dylika verk och även planerar fortsatt utbyggnad; i dessa fall har det visat sig att värme och elkraft kan produceras på förmånligare villkor än genom andra metoder. Elkraftproduktion i kraftvärmeverk är billig i förhållande till elproduktion i kondensvärmeverk och genom vattenkraft samt utgör ett gott tillskott till den totala elproduktionen i landet. En förutsättning är emellertid att kraftvärmeverken lokaliseras till tätbebyggda områden med stora behov av

1* — *Bihang till riksdagens protokoll 1966. 11 saml. Nr 46*

elkraft. Eventuellt överskott av elkraft kan då matas in på de överföringsledningar med vilka kraftnätet inom området är anslutet till riksnätet och kan således alltid tillgodogöras. Med hänsyn härtill och till de ständigt ökade krav som ställs på kraftproduktionen saknas skäl att från statens sida vidtaga åtgärder, som kan verka återhållande på utbyggnaden av kraftvärmeverk.

Självfallet är det angeläget att utbyggnaden av värmekraftverk sker på ett rationellt sätt och från denna synpunkt ter det sig naturligt att söka skapa någon form av organiserat samarbete på detta område. Av vattenkraftföreningens yttrande framgår emellertid att ett betydande samarbete redan förekommer i dessa frågor. Sedan numera erfarenhet vunnits inom landet av en energiproduktion i kraftvärmeverk, bör ett frivilligt samarbete av detta slag enligt kollegii mening vara tillfyllest. Såvitt kollegium kan bedöma är det bättre att lita till ett frivilligt samråd vid lösandet av de tekniska och ekonomiska spörsmål som uppkommer än till att staten skall påta sig ansvaret för den ekonomiska bedömningen inom ramen för ett statligt samrådsförfarande. Vidare bör understrykas att de problem som här anmäler sig måste i särskilt hög grad granskas med beaktande av lokala förhållanden och den snabba tekniska utvecklingen. Även av denna anledning ställer sig kollegium tveksamt till tanken på en central samordningsinstans för kraftvärmeverk.

En annan fråga som möter i detta sammanhang är huruvida det allmänna ekonomiska läget kräver en kontroll över investeringarna på detta område. Denna fråga bör emellertid enligt kollegii mening icke bedömas på annat sätt än som sker beträffande investeringar på andra områden. I nuvarande läge torde knappheten på krediter medföra att städer och kommuner begränsar sina investeringar till sådana projekt som är så lönsamma att de kan godtagas även från samhällsekonomisk synpunkt.

Vad beträffar de sanitära olägenheter eller fördelar som kan vara förknippade med värmekraftverken må framhållas, att denna fråga torde beaktas vid den pågående utredningen angående immissioner,

Mot bakgrunden av vad ovan anförts anser kollegium att det nu icke finns tillräckliga skäl för statsmakterna att låta utreda frågan om kraftvärmeverkens värde och formerna för denna produktionsforms inpassning i den gemensamma energiförsörjningen.

Vattenfallsverket anför bl. a.:

Möjligheterna att kombinera värmebehov med elproduktion har i decennier varit av intresse för kraftproducenterna. Koncentrerade värmebehov vid vissa tillverkningsprocesser har utnyttjats för elproduktion i s. k. industriella mottrycksanläggningar. Mer utspridda behov för uppvärmning av bostäder och arbetslokaler i tätorter har så småningom alltmer samordnats genom fjärrvärmedistribution och därmed kunnat utnyttjas i kraftvärmeverk. Billig vattenkraft och samtidigt höga bränslepriser samt mindre utvecklade kraftvärmeteknik än dagens har dock tidigare bromsat exploateringen av värmeunderlaget.

När de ekonomiska förutsättningarna blev gynnsammare för kraftvärmeverk synes främst den med hänsyn till lokala förhållanden maximalt möjliga utbyggnadstakten av fjärrvärmenät och abonnentanläggningar ha dikterat utvecklingen. Skulle man t. ex. från början välja en med hänsyn till hela det samkörande kraftsystemet vid mottryckskraft optimal aggre-

gatstorlek skulle värmeleveransförmågan bli överstor i ett tiotal år. Större delen av effekten skulle då till en början få karaktären av icke konkurrenskraftig dyr kondenskraft. Motionärerna förmodar att avsättningssvårigheter för mottryckskraften från kraftvärmeverk skulle vara en förklaring till hittills byggda relativt små aggregatstorlekar med låga admissionsdata. Vattenfall känner icke till något sådant fall. Förhållandena i t. ex. Stockholm kan väl knappast förklaras på detta sätt eftersom staden har eget kraftföretag med såväl vatten- som kondenskraft och någon kraftvärme.

Att avtal med ordinarie kraftleverantören om köp av överbliven produktionsförmåga hittills inte träffats i större omfattning synes mot ovanstående bakgrund helt naturligt. Det bör dock påpekas att Vattenfall redan vid mitten av 1950-talet erbjöd samkörningsavtal med de större städer som var engagerade i fjärrvärmeutbyggnad t. ex. i Norrköping, Linköping och Göteborg. Avtal har sedan successivt träffats enligt dessa riktlinjer. I Västerås stödde Vattenfall utvecklingen redan innan kraftvärmeutbyggnad var aktuell genom att leverera värme från befintliga ångpannor under våren 1954—1963. När staden därefter tog sitt kraftvärmeverk i drift, fortsatte samarbetet med samkörningsavtal och leverans av reservvärmeeffekt. När det till fjärrvärmenäten anslutna värmebehovet nu på en del platser nått en viss storlek eller har förutsättningar att växa snabbt, har förhandlingar om kraftleveranser från, eller samgående i, kraftvärmeverk börjat komma igång på allvar såväl hos Vattenfall som andra kraftföretag. Västerås stad, som kommit längst med kraftvärmem, har t. ex. redan genom bolaget Aroskraft gått samman med ett antal kraftföretag om utbyggnad av sitt tredje kraftvärmeaggregat. Detta har skett i konkurrens med alternativ utbyggnad av kondenskraft.

Samordning av produktionen i det befintliga kraftsystemet sker genom kraftföretagens samarbete i Centrala Driftledningen (CDL). Genom att kraftföretagen i sin tur har samkörningsavtal med abonnenter med egna produktionsanläggningar blir praktiskt taget alla landets produktionsresurser samordnade. Betydande överskott av vattenkraft har t. ex. under vattenrika år ersatt produktion i bl. a. kraftvärmeverk. Under torrår har dessa sedan ökat sin produktion av dyrare kraft. Utnyttjningen av utbyggda anläggningar sker därmed efter totalekonomiskt riktiga principer.

CDL är vidare ett naturligt organ för kraftindustrins gemensamma översiktliga utredningar. Senast 1962 utfördes en studie av 1970-talets elkraftutbyggnader i Sverige. I denna gjordes av tidsskäl ingen optimering av mottryckskraften, utan de mycket omfattande avvägningskalkylerna koncentrerades på vattenkraft och konventionell kondenskraft. Mottryckskraften förutsattes därvid få den omfattning som då bedömdes sannolik av industrin och Svenska Värmeverksföreningen. Det synes vara naturligt att i en inom CDL diskuterad men t. v. uppskjuten ny studie komplettera kalkylerna bl. a. beträffande kraftvärmeverk i fördjupat samarbete med Svenska Värmeverksföreningen. Frågor om luftföreningar torde därvid få behandlas i samråd med härför befintliga organ. Det måste dock påpekas, att sådana centrala utredningar endast kan utgöra en vägledning för de avvägningar från fall till fall vilka måste göras av direkt berörda parter.

Vattenfall vill i anknnytning till luftföreningar anföra att elvärme utgör en ännu renligare lösning än kraftvärmeverk. Vid bedömning av ekonomin bör hänsyn tagas till atomkraften som kan göra elvärme till ett reellt alternativ till fjärrvärme i många medelstora städer såsom t. ex. Jönköping.

Vidare bör den för oljeeldade kraftvärmeverk besvärliga beredningsfrågan tas med i bilden.

Den i och för sig riktiga jämförelse, som i motionerna görs mellan bränsleutnyttningen i kraftvärmeverk och kondenskraftverk, är icke helt relevant, eftersom man måste beakta förhållandena i det totala kraftsystemet, vilket innehåller även andra kraftslag än mottryckskraft och kondenskraft. Med lika mycket atomkrafteffekt som kondenseffekt i det befintliga systemet behöver exempelvis den totala oljeförbrukningen i landet icke bli större än om kondenskraften utbyts mot mottryckskraft. Investeringskostnaden för erforderlig effektutbyggnad i samma exempel kan samtidigt bli av samma storleksanordning som för kraftvärmeverk genom att reserveffekten får utgöras av billiga gasturbiner. Detta hindrar icke att kraftvärmeverk i många fall ger den totalt bästa ekonomin och bör i sådana fall utbyggas. Metoden att jämföra värmefall med vattenfall har en väsentlig svaghet när det gäller förhandsvärdering och köp. Medan vattenfallet finns av naturen, existerar inte värmefallet förrän byggnaderna uppförs och värmesystem väljs.

Sammanfattningsvis anser Vattenfall att verksamheten i befintliga organisationer liksom kontakter mellan städer och kraftföretag kommer att leda till ett i stort sett ekonomiskt riktigt val mellan olika produktionsutbyggnader. Centrala utredningar kan endast bli av översiktlig karaktär på grund av de komplicerade sambanden och från fall till fall varierande förutsättningarna.

Den 29.4.1964 tillsattes av handelsministern en utredning rörande energifrågor. Utvecklingen inom fjärrvärme- och kraftvärmeverksområdet kommer att uppmärksammas och belysas även i detta sammanhang. Frågorna om luftföroreningar m. m. är angelägna, men det synes nödvändigt att avvakta immissionssakkunnigas utlåtande. En eventuell ytterligare central utredning om den ekonomiska utbyggnaden av produktionssystemet borde, när pågående förhandlingar angående kraftvärmeverksutbyggnader kan börja överblickas, kunna komma till stånd genom CDL i samarbete med Svenska Värmeverksföreningen, som en naturlig fortsättning på tidigare studie. Det praktiska handlandet bör dock till sist få styras av de från fall till fall av direkt berörda parter konstaterade förhållandena.

Stadsförbundet upplyser att det f. n. i landet finns 16 fjärrvärmeverk av någon betydenhet samt att produktion av el-kraft förekommer vid 10 av dessa. I ytterligare 5—10 kommuner planeras anläggningar för i första hand fjärrvärmedistribution.

Enligt förbundet talar åtskilligt för att någon form av samarbetsplanering bör komma till stånd i första hand på el-kraftsidan, möjligen även på värmesidan, exempelvis där två avsättningsområden ligger mycket nära varandra ehuru i skilda kommuner.

Förbundet tillstyrker den begärda utredningen.

Även *kommunförbundet* tillstyrker en utredning i enlighet med motionärernas förslag.

Industriverkstyrelsen i Stockholm åberopar som eget uttalande ett av styrelsen infordrat yttrande från direktören för *Stockholms elverk*, vari anföres att motionärernas förslag om utredning av frågan om kraftvärme-

verkens sanitära, samhällsekonomiska och produktionstekniska värde bedömes som ur samhällelig synpunkt värdefullt. Frågan om hur produktionsformen skall inpassas i den gemensamma energiförsörjningen synes, enligt vad styrelsen inhämtat, redan vara på väg att lösas genom förhandlingar kraftföretagen emellan.

Industriverken i Malmö framhåller att visst samarbete mellan nuvarande råkraftsleverantörer och de lokala kraftvärmeverken kan sägas vara på väg men att en allmän planläggning av kraftvärmeverkens insats i landets totala kraftproduktion vore synnerligen värdefull. Den föreslagna utredningen tillstyrkes livligt.

Västerås stad anför att staden beslutat bygga ut det kraftvärmeverk som togs i drift 1963. Utbyggnaden omfattar ett fem gånger större aggregat (ca 200 MW) än de i verket installerade och man torde därmed få en aggregatstorlek, som ligger inom det optimala området. Utbyggnaden har möjliggjorts genom ett samarbete på el-kraftsidan med privata el-kraftproducenter, vilka skall äga och disponera mer än 80 % av aggregatets elektriska kapacitet, medan hela värmeproduktionen disponeras för distribution inom staden.

Staden anser förhållandena i Västerås väl illustrera den bakgrund som åberopas i motionen och verifiera behovet av den föreslagna utredningen, som alltså tillstyrkes.

Värmeverksföreningen delar motionärernas uppfattning att man på elsidan inte installerat aggregat av den storlek att man fått det optimala utfallet av den ekonomiska insatsen. De ekonomiska fördelarna vid övergång till större aggregat är enligt föreningen uppenbara. Föreningen anser att fjärrvärme- och kraftvärmeverkens möjligheter inte till fullo utnyttjas och tillstyrker den begärda utredningen.

Elverksföreningen framhåller att kraftvärmeverken under en kort tidrymd utvecklats till en faktor av stor betydelse såväl för våra större städers sanitära förhållanden som för landets kraftförsörjning. Samtidigt med utbyggnaden av kraftvärmeverk sker en utveckling mot mycket stora aggregat och mot användande av kärnenergi som bränsle i kondenskraftverken. Genom mycket stora aggregat kan kraftkostnaderna ytterligare sänkas, vilket innebär en garanti för låga el-priser. El-värme är därför enligt föreningen ett realistiskt alternativ för många fastigheter, där fjärrvärme icke står till buds eller i övrigt icke är lämplig, t. ex. på landsbygden, i mindre städer och samhällen, i de stora städernas ytterområden samt i speciella fall.

Genom samverkan mellan städer och kraftföretag bör stora aggregat och i en framtid eventuellt även kärnenergi kunna utnyttjas också i kraftvärmeverk. Det är föreningen bekant att dylik samverkan i större eller mindre utsträckning förekommer, överenskommits eller diskuterats i flera fall, där kraftvärmeverk byggts eller planerats.

Föreningen är ense med motionärerna om värdet av den föreslagna ut-

redningen. En sådan skulle enligt föreningen eventuellt kunna utföras av den av handelsministern år 1964 tillsatta energikommittén.

Utskottet

I motionerna hemställs om utredning rörande kraftvärmeverkens sanitära och samhällsekonomiska värde samt om formerna för denna produktionsforms inpassning i den gemensamma energiförsörjningen.

Utskottet delar motionärernas uppfattning om angelägenheten av att utbyggnaden i fråga om kraftvärmeverk sker på ett rationellt sätt med beaktande icke endast av lokala önskemål och behov. Genom samarbete över kommungränserna kan eljest icke förefintliga resurser skapas för byggande av kraftvärmeaggregat av sådan storlek som ger optimalt utfall av den ekonomiska insatsen, och genom samverkan mellan å ena sidan kommuner där kraftvärmeverk byggts eller planerats och å andra sidan råkraftleverantörer kan man finna avsättning för det el-kraftöverskott som regelmässigt uppstår inom orter med kraftvärmeverk.

Av remissyttrandena till utskottet framgår att samarbete av nu nämnt slag redan förekommer i icke ringa utsträckning. Ett exempel på samverkan mellan olika primärkommuner utgör den överenskommelse som hösten 1965 ingicks mellan en rad större mellansvenska städer — Eskilstuna, Linköping, Norrköping, Uppsala, Västerås och Örebro — i syfte bl. a. att verka för ett rationellt byggande av kraftvärmeverk. I fråga om samarbete mellan kraftleverantörer och städer med kraftvärmeverk må erinras om det avtal som träffats mellan Västerås stad och ett antal kraftföretag om bildande av ett särskilt bolag, AB Aroskraft, med uppgift att i anslutning till stadens nuvarande kraftvärmeverk installera ett aggregat av helt andra dimensioner än de som tidigare insatts i stadens kraftvärmeverk. Förhandlingar pågår också om samarbetsavtal mellan vissa sydsvenska städer och deras kraftleverantör liksom på åtskilliga andra håll.

Det torde kunna förutsättas att det sålunda inledda samarbetet kommer att vidareutvecklas och intensifieras. Den tekniska utvecklingen inom hela energiområdet ställer emellertid betydande krav på vidsyn och förutseende vid produktionsutbyggnaden i nu förevarande hänseenden, och även om en samverkan mellan intressenterna på det lokala eller regionala planet regelmässigt torde innefatta garantier för ett ekonomiskt riktigt val mellan olika utbyggnadsalternativ, torde en mer översiktlig, hela landet omfattande planläggning av produktionsinriktningen vara av värde. Utskottet ser därför med tillfredsställelse att åtgärder i detta syfte redan vidtagits. Kungl. Maj:t har nämligen den 4 juni 1964 tillkallat särskilda sakkunniga för att utreda olika energifrågor. De sakkunniga, som antagit namnet energikommittén, har att kartlägga nuvarande läge och utvecklingsperspektiv inom energiområdet för att åstadkomma säkrare underlag för energipolitiska åtgärder.

De relativt allmänt hållna direktiven omnämner särskilt att behovet av en samlad prognosverksamhet för hela energisektorn bör undersökas. Även i övrigt skall utredas vilka åtgärder som kan underlätta en samordning mellan olika organs verksamhet inom energiområdet. Enligt vad utskottet erfarit kommer jämväl speciella problem rörande kraftvärmeverken att prövas av de sakkunniga. Också de av motionärerna berörda sanitära frågorna kommer att uppmärksammas. Sistnämnda frågor är för övrigt föremål för särskild utredning av de s. k. immissionssakkunniga.

Motionärernas önskemål om utredning synes således väsentligen redan vara tillgodosedda. Då emellertid vissa i motionerna och i remissyttrandena anförda synpunkter torde kunna vara av värde för det fortsatta utredningsarbetet anser sig utskottet böra hemställa,

att riksdagen i anledning av de likalydande motionerna I: 346 och II: 412 i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller att motionerna jämte utskottets utlåtande över desamma överlämnas till energikommittén.

Stockholm den 6 maj 1966

På allmänna beredningsutskottets vägnar:

NANCY ERIKSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar Sörlin, Eric Gustaf Peterson*, Helleblad, Oscar Carlsson, Svanström*, Hedlund, Nyman, Hübinette och Helge Karlsson samt fröken Stenberg;

från andra kammaren: fru Eriksson i Stockholm, fru Jäderberg, herrar Hamrin i Kalmar, Svensson i Kungälv, Lundmark, Rimås, Wikner, Larsson i Borrby*, Nilsson i Bästekille, Johansson i Växjö och Nilsson i Agnäs.

---

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.